

НАШИХ ПРВИХ 100

1920

**ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО
ЗДРАВЉЕ ВОЈВОДИНЕ**

Од Сталне бактериолошке станице, до данашњег Института за јавно здравље Војводине, са преко 5600 м² и преко 250 запослених прошло је 100 година. Један век искуства и упорног рада у области микробиологије, хигијене, епидемиологије и социјалне медицине, представља значајан период у ком је Институт стекао реноме постижући резултате у стручним и научним достигнућима.

Институт за јавно здравље Војводине види своју будућност као интегрални део европске заједнице у области јавног здравља и у складу са тим, свој рад и своје циљеве у унапређењу здравља становништва усклађује са Миленијумским циљевима, Глобалном политиком здравље за све у 21. веку Светске Здравствене Организације, Владиним приоритетима и усвојеним стратегијама, средњорочним циљевима Министарства здравља и усвојеним документима Владе АП Војводине.

Значај интерсекторског и мултисекторског повезивања и интегрисања свих мера и активности у области јавног здравља упућује Институт за јавно здравље Војводине, као носиоца активности у области јавног здравља на сарадњу са свим Заводима за јавно здравље у Војводини и мрежи завода, као и другим установама и организацијама, са жељом да заједно са оснивачем, Покрајинским Секретаријатом за здравство, другим секретаријатима и Владом АПВ, доприноси унапређењу здравља становништва.

Институт за јавно здравље Војводине тежи да свој рад усклади са међународним стандардима како би био спреман да остварује равноправно партнерство са европским установама које се баве јавним здрављем.

Крајем 1763. године новосадске власти су Јована Апостоловића именовале за првог градског физикуса, који је одговорну дужност преузео управо у време када је у Банату и поробљеној Србији харала епидемија колере. Прве имунизације спроводиле су се против великих богиња 1801. године у Белој Цркви, Новом Саду и Сомбору и то само пет година након Џенеровог открића вакцине.

Устав Кнежевине Србије из 1838. године и закони донети на основу њега, регулишу и питања организације и унапређења заштите здравља становништва. Четрдесетак година касније, Народна скупштина Кнежевине Србије усвојила је законе на бази којих су постављени темељи савремене организације здравствене службе са посебним нагласком на превентивне активности и здравствено-васпитни рад.

1920

Почетком XX века заразне болести су водећа патологија са високим морбидитетом и смртношћу, те су оформљене значајне институције које ће допринети даљем развоју превентивне медицине на овим просторима.

Године 1918., при Министарству здравља основано је хигијенско одељење са дефинисаним социјално медицинским задацима, са радом је почела стална епидемијска комисија која се бавила проучавањем народног здравља, спречавањем заразних болести и подизањем здравствене културе становништва.

Уредбом о бактериолошким станицама („службене новине“ број 283, Краљевине СХС) у Новом Саду давне 1920. године основана је прва стална бактериолошка станица, чија је основна делатност била сузбијање заразних болести и спровођење потребних хигијенских мера, чиме је започет и рад данашњег Института.

Назив државни хигијенски завод, данашњи Институт за јавно здравље Војводине добија 1927. године, а стручњаци новооснованог Хигијенског завода највећи део рада посвећују превенцији и сузбијању дифтерије, морбила, пертусиса, тетануса и туберкулозе, болестима које су чести узроци дечије смртности у том периоду.

На основу Уредбе о организацији хигијенске службе, 1928. године прописан је Правилник о прикупљању података о медицинској статистици, односно „подацима о рођењима, смртним случајевима и венчањима, о кретању болесника по болницама и социјалномедицинским установама, о њиховом раду и повремене анкете о здравственим проблемима народа“.

1930

Уредбом о организацији и делокругу хигијенских завода, домова народног здравља и здравствених станица из 1930. године, утврђено је да се хигијенски заводи деле на следећа одељења: 1) бактериолошкоепидемиолошко, 2) хемијско, 3) санитетскотехничко и 4) социјално-медицинско.

Године 1931. године у тадашњем Хигијенском заводу оснива се санитарно-техничко и социјално-медицинско одељење. Током времена створени су услови за развој бактериолошке лабораторије и дијагностичких метода за откривање узрочника многих заразних болести, што омогућује значајне успехе у сузбијању: туберкулозе, маларије, трахома, дифтерије, антракса, беснила и венеричних болести.

Здравствено васпитање има дугу традицију у раду данашњег Института где се од самих зачетака социо-медицинског одељења 1931. године ради на подучавању народа у оквиру спровођења хигијенских и противепидемијских мера на спречавању и сузбијању заразних болести.

1940

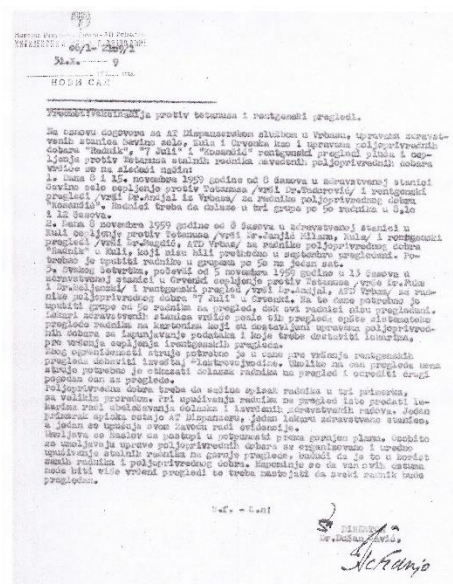
До почетка другог светског рата, Војводина је имала најразвијенију здравствену службу у Југославији. Почетком 1945. године тадашњи државни хигијенски завод добија назив санитарно-епидемиолошки завод.

У периоду после другог светског рата Војводину су, као и целу земљу, потресале епидемије заразних болести. Тежиште борбе против заразних болести било је усмерено против унесеног пегавца, постојећих жаришта трбушног тифуса, а потом и других заразних болести, те се организује вакцинација против заразних болести која почиње да се спроводи по свим насељима Војводине.

1950

Године 1952. данашњи Институт за јавно здравље Војводине постаје Хигијенски завод АП Војводине.

Правилником НР Србије из 1957. године утврђени су основни делокруг рада и задаци хигијенских завода. Ти задаци обухватају област спречавање и сузбијање заразних болести, хигијене, серобактериолошких и хемијских анализа, здравствено васпитање грађана, усавршавање превентивних медицинских кадрова и прикупљање, сређивање и обраду здравствено-статистичких података.

1960

Године 1960. донет је Општи закон о организацији здравствене службе, а Покрајински завод у Новом Саду постаје стручно-методолошки центар за делатности из области микробиологије, епидемиологије, хигијене и социјалне медицине.

Захваљујући високом обухвату имунизацијом, од 1963. године до данас у Војводини није регистрован ни један случај полиомијелитиса. Оснивањем Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду 1960. године, Институт постаје наставна база за предмете из превентивне медицине.

Хигијенски завод АП Војводине добија 1963. године нови назив Институт за здравствену заштиту.

Године 1967. Институт за здравствену заштиту сели се у нову зграду, површине 4500м², у којој се и данас налази.

Године 1965., оснива се Завод за вирусологију и имунологију, а 1968. године формира се Завод за здравствено просвећивање.

Крајем шездесетих година двадесетог века је започета велика студија систематског раног откривања шећерне болести код становништва у Војводини.

Првобитно је истраживањем било обухваћено целокупно одрасло становништво старости преко 35 година, да би касније истраживање обухватило узраст преко 14 година старости. Сваке три године је прегледано целокупно становништво, па је у двадесетпетогодишњем периоду истраживања, у осам циклуса, извршено је преко 8 милиона прегледа. Током трајања пројекта код 184.000 особа утврђен је неки од поремећаја метаболизма глукозе. Током првог циклуса откривено више од 3,5% становника са шећерном болешћу, да би временом уз предузете мере инциденција смањена на 1,87%, а касније на свега 0,69%. У Војводини је овом акцијом дијабетесна кома практично искорењена, а компликације биле значајно ређе у односу на резултате сличних истраживања у свету.

1970

Структура заразних обољења се континуирано мења, нестају старе, а јављају се нове болести. Војводина се заувек опростила од вариоле 1972. године (док је светска Здравствена Организација тек 8. маја 1980. године прогласила ерадикацију вариоле).

Законом о евиденцијама у области здравства из 1974. године установљене су евиденције о здравственим прегледима, обољењима, стањима и повредама, кретању заразних болести, имунизацији против заразних болести, промету лекова,

примању и издавању опојних дрога, о уживаоцима опојних дрога, стању и мерама заштите човекове средине, о порођајима и прекидима трудноће, делатностима у вези са планирањем породице, о кадровим здравствених организација удруженог рада. Године 1978., прописане су и евиденције о систематским здравственим прегледима становништва и евиденције о здравственој исправности животних намирница.

У Војводини је 1974. године усвојен „Закон о здравственој заштити и здравственој делатности“, а затим и “Правилник о евиденцијама и пријављивању малигних обољења, психоза, шећерне болести, реуматске грознице, несрећа на послу и професионалних обољења”.

Последњи случајеви дифтерије регистровани су 1977. године. Бројне друге заразне болести, које су у прошлости представљале водеће узроке оболевања и умирања, данас се изузетно ретко јављају. Новембра 1977. године Институт за здравствену заштиту заједно са још 16 клиника и института постаје интегрални део Медицинског факултета у Новом Саду, са свим својим Катедрама које покривају област превентивне медицине.

MONIKA истраживачки пројекат везан за превенцију кардиоваскуларних болести, започет је 1978. године године на иницијативу светске здравствене организације, представљао је основ за формулисање Глобалне стратегије СЗО о превенцији и контроли незаразних болести, Нови Сад је био један од истраживачких центара који је активно партиципирао у пројекту, а стручњаци Института су у значајној мери допринели реализацији овог истраживања.

1980

Тенденција пораста масовних незаразних обољења осамдесетих године прошлог века мења слику морбидитета становништва. Епидемијске појаве не везују се само за биолошке узрочнике већ и за друге физичко хемијске, или социјалне чиниоце који су узрок масовних обољења. У жижи интересовања су болести нејасне етиологије, нарочито малигне неоплазме.

Светска здравствена организација је осамдесетих година прошлог века покренула CINDI програм, односно програм превенције фактора ризика за хроничне незаразне болести, као међународну активност у промоцији стратегије „Здравље за све до 2000. године“. Истраживањем је било обухваћено преко 20 европских земаља чланица, а стручњаци тадашњег Института за здравствену заштиту у значајној мери су учествовали у истраживању. Године 1985. региструју се нове, по последицама изузетно тешке, ХИВ инфекције, а Завод за епидемиологију Института за здравствену заштиту постаје колаборативни центар за изучавање, праћење и превенцију АИДС-а у Војводини.

Крајем осамдесетих година двадесетог века регионална канцеларија светске здравствене организације је покренула истраживања, поводом нарастајућих проблема везаних за здравствену безбедност хране. Југославија је била једна од првих земаља заинтересованих за учествовање у великом европском пројекту „Food Safety“. Активности су прво започете у Војводини, а остали делови Југославије су се накнадно прикључили. Институт је проглашен за главни центар југословенског дела пројекта, а Нови Сад за седиште пројекта.

„Законом о здравственој заштити“ из 1984. године у Војводини је прописано вођење медицинске документације, обрада података здравствене статистике и начин достављања надлежним органима. У Војводини надлежни заводи извештаје достављају Покрајинском институту за здравствену заштиту који затим податке доставља републичком заводу за здравствену заштиту.

1990

Након раздвајања од Медицинског факултета маја 1991. године, данашњи Институт постаје Покрајински завод за здравствену заштиту.

Законом о здравственој заштити Србије из 1992. године предвиђено је да су „здравствене установе као и сва друга правна и физичка лица која обављају здравствену делатност дужне да воде медицинску документацију и евиденције и да достављају индивидуалне, збирне и периодичне извештаје надлежном заводу за заштиту здравља“. Институту за заштиту здравља Нови Сад тиме престаје надлежност у области здравствене статистике за територију Покрајине.

Медицинску документацију, евиденције и извештаје прописује Министарство надлежно за послове здравља, чиме је престао да важи Закон о евиденцијама у области здравствене заштите .

Септембра 1993. године Покрајински завод за здравствену заштиту добија назив Институт за заштиту здравља Нови Сад.

Под покровитељством светске здравствене организације 1998. године реализован је Пројекат „Здравствено стање и исхрањеност избегличке популације у Савезној Републици Југославији“, у чијој реализацији су учествовали сви заводи и институти за заштиту здравља, као и домови здравља на територији целе Југославије, са циљем да се утврде услови живота и здравствено стање избеглица у индивидуалном и колективном смештају .

2000

Значајна учесталост кардиоваскуларних болести код одраслог становништва у Војводини, током 2002. године потакла је стручњаке Института на спровођење републичког пројекта „Здравље и фактори ризика за кардиоваскуларне болести код школске деце и омладине“, са циљем да се утврде ставови, знања и понашање деце и адолесцената основношколског и средњошколског узраста као фактори ризика за настанак кардиоваскуларних болести.

Током 2003. године је урађена студија пресека преваленције поремећаја метаболизма глукозе код одраслог становништва Војводине.

Истраживањем је обухваћено око 78.000 становника старости преко 45 година. Добијени резултати су показали да је од целокупног испитаног узорка повишене вредности шећера у крви наше имало око 32%, а шећерну болест 12% испитаника.

Стручњаци Института учествовали су и дали значајан допринос у реализацији пројекта „Процена превентивних здравствених услуга“ - V компонента пројекта “Подршка јавног здравља у Србији” током новембра 2003. године, чији је циљ био да се утврди дужина трајања пута пацијента од примарне до секундарне здравствене заштите .

Од 22.05.2007. Институт за заштиту здравља носи назив - Институт за јавно здравље Војводине.

Све до доношења Закона о здравственој заштити 1992. године, Институт је 40 година био институција од покрајинског значаја која му је овим Законом укинута те Институт од тог периода не располаже подацима о здравственом стању и здравственој заштити становништва Војводине који су се деценијама прикупљали .

У складу са Законом о надлежностима од новембра 2010 - Институт за јавно здравље Војводине добија координативну улогу у оквиру своје делатности за целу територију Војводине.

2010

Институт за јавно здравље Војводине је акредитован као лабораторија за испитивање у складу са одредбама међународног стандарда ISO/IEC 17025:2005 (SRPS ISO/IEC 17025:2005), а од 01. новембра 2019. у складу са одредбама новог издања међународног стандарда ISO/IEC 17025:2017 (SRPS ISO/IEC 17025:2017). Системом акредитације лабораторија за испитивање обухваћен је Центар за хигијену и хуману екологију и Одсек за припрему хранљивих подлога, стерилизацију и управљање медицинским отпадом Центра за микробиологију.

Током последњих 10 година су спроведена опсежна сероепидемиолошка истраживања колективног имунитета на репрезентативним узорцима популације Војводине. Сада знамо степен колективног имунитета популације на пандемијски грип, варичелу, хепатитис А, морбиле, рубеолу и бактерије изазивача великог кашља, а резултати ових истраживања су публиковани у међународним часописима и узети су у обзир у изради савременог календара имунизације становништва против одређених заразних болести у Републици Србији.

Специјалисти социјалне медицине су у последњих десетак година дали допринос раду у РСК за контролу дувана и РСК за превенцију ХНБ, као и у радним групама за израду Закона о јавном здрављу и правилника који из њега проистичу, Закона о заштити становништва од изложености дуванском диму и изради Стратегије контроле дувана. Такође, ангажовани су као номиновани експерти за јавно здравље Европског региона СЗО за писање протокола за примену чл. 13 Оквирне конвенције о контроли дувана СЗО.

У складу са законском основом у земљи, некада кроз програмске активности јединица локалне самоуправе, а сада преко услуга јавних набавки, континуирано се прате показатељи стања животне средине (вода за пиће, вода за рекреацију, отпадна вода, ваздух животне средине, бука у животној средини, безбедност и нутритивна вредност хране и оброка организоване друштвене исхране деце, омладине и старих особа, санитарно-хигијенски услови у објектима јавне намене, безбедност хране и здравствена исправност предмета опште употребе) на територији Града, Округа и Покрајине.

Посебни програми дефинисани на локалном и покрајинском нивоу омогућили су утврђивање и вишегодишње праћење садржаја кухињске соли у храни и оброцима, садржаја метала у храни са зелених пијаца, исправности сладоледа за време летњих сезона, субјективну процену утицаја буке на здравље становника Града Новог Сада, израду локалног индекса квалитета ваздуха за територију Града Новог Сада, мапирање јавних бунара са приказом резултата здравствене исправности воде за пиће. Пројектне активности на нивоу АПВ омогућиле су препознавање и дефинисање микробиолошких, физичких и хемијских опасности у животној средини (вода за пиће, вода базена, површинска вода намењена купању и рекреацији).

Сталним улагањем у одржавање, занављање и набавку нове опреме, просторним проширењем и непрекидним стручним усавршавањем, обезбеђени су стални услови одржавања и унапређења квалитета пружене услуге и управљање ризицима у складу са одредбама нових издања међународних стандарда ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 и ISO/IEC 17025:2017.

Национална референтна лабораторија за регистровање и праћење резистенције бактеријских сојева на антимикробна средства Центра за микробиологију Института за јавно

здравље Војводине и Национална мрежа коју чини 24 клиничке лабораторије спроводи надзор над антимикробном резистенцијом у Републици Србији. Континуирано се прати осетљивост инвазивних изолата из крви и ликвора на антибиотике по истој методологији коју користе земље ЕУ.

Центар за микробиологију учествује у Central Asian and European Surveillance of Antibiotic Resistance (CAESAR) мрежи за мониторинг резистенције у земљама Европе и Централне Азије на основу уговора о сарадњи из јануара 2013. године, који су потписали Институт за јавно здравље Војводине, Национална референтна лабораторија као национални координатор надзора над антимикробном резистенцијом у Републици Србији и Светска здравствена организација, Регионална канцеларија за Европу.

ДАНАС

Данас, Институт за јавно здравље Војводине је здравствена, научна и наставна установа, која је на путу свог постојања стекла искуство и углед пружајући превентивне здравствене услуге грађанима, промовисала здравље становништва, образовала студенте у области превентивних грана медицине и постизала значајне научне резултате чиме се сврстала у ред признатих здравствених установа и ван граница наше земље.

Основна мисија Института је унапређење здравља становништва, јачањем активности у области јавног здравља, коришћењем расположивих просторних, техничких и кадровских ресурса, уз стално унапређење знања и вештина запослених.

Институт за јавно здравље Војводине, као јавно-здравствена и научна установа и наставна база Медицинског факултета у Новом Саду, има обавезу да у пружању здравствених услуга становништву, настави да гради лидерску позицију у региону и стиче партнере у окружењу и даље.

Институт за јавно здравље Војводине су, пре свега, људи који својим образовањем, појединачним амбицијама, идејама, квалитетном комуникацијом и жељом за радом треба заједно на направе амбијент у ком се постижу најбољи могући резултати. данашњи тим Института за јавно здравље Војводине сачињава преко 250 запослених, од чега је 21 доктор наука, 11 магистара наука, 44 специјалисте превентивних грана медицине, 25 здравствених сарадника и немедицински радника високе стручне спреме и ужих специјалности, који заједно са осталим запосленим различитих квалификација доприносе постизању циљева и резултата.

Институт је данас да организован у седам центара и две службе:

- Центар за микробиологију (бактериологију са паразитологијом)
- Центар за вирусологију
- Центар за хигијену и хуману екологију
- Центар за контролу и превенцију болести
- Центар за анализу, планирање и организацију здравствене заштите
- Центар за промоцију здравља
- Центар за информатику и биостатистику у здравству
- Служба за техничке и друге сличне послове
- Служба за правне и економско финансијске послове

Циљеви које Институт остварује Политиком квалитета су:

- унапређење здравља становништва и смањење ризика по здравље;
- развој партнерских односа са корисницима услуга;
- обезбеђење поверења корисника услуга у резултате испитивања која се раде у Институту и смањење жалби на најмању могућу меру;
- прилагођавање организације рада савременим трендовима и развој нових услуга у складу са потребама корисника;
- повећање задовољства корисника услуга и запослених;
- тимски рад уз пуну личну одговорност за постизање постављених циљева.

Остваривање свих постављених циљева допринеће да се Институт развија у модерну, европску институцију, признату по својим стручним и научним достигнућима.